

Průřezové téma: **Společnost pro všechny**

Očekávaný výsledek učení: PTS-000-000-ZV9-006
Zapojuje se do opatření a akcí, které podporují demokratickou kulturu ve škole, místní komunitě a blízkém prostředí

Popis úrovně Splněno

- S oporou o argumenty vyjadřuje své stanovisko k předkládaným návrhům nebo nápadům na zlepšení třídního, školního nebo blízkého okolí.
- Podílí se na realizaci opatření nebo akcí, které podporují demokratickou kulturu ve škole, místní komunitě a blízkém prostředí.
- Reflektuje své vlastní zapojení do rozhodování, do realizace společných akcí.
- Reflektuje svůj osobní přístup k odpovědnosti obecně.

Naše místo – náš projekt

Autorky materiálu: Mgr. Markéta Hossingerová, Ing. arch. Kristýna Stará, Ph.D.

Krátký textový popis (anotace)

Žáci pracují s vlastními nápady na zlepšení místa, kde žijí – školy, čtvrti, obce – a přebírají odpovědnost za jeho možnou podobu. Úloha navazuje na ilustraci pro úroveň Na cestě „Naše místo – naše věc“. Úlohu lze uvést i bez návaznosti na úroveň Na cestě za pomoci sběru nápadů na zlepšení konkrétního místa a výběru nápadu k realizaci hlasováním. V takovém případě žáci s využitím jednoduchých metod (pocitová mapa, zákres do fotografie, 3D model) připraví prezentaci nápadů. Výstupy prezentují třídy, škole nebo místní komunitě a uspořádají hlasování o jednom či více nápadech, které by bylo možné realizovat. V případě návaznosti na úroveň Na cestě vybraný návrh mohou ještě rozpracovat či v reakci na hlasování a prezentace upravit. Vybraný návrh či návrhy na změnu proberou žáci se samosprávou a vlastníky pozemků, aby zjistili podmínky jejich realizovatelnosti.

Popis realizace

Společná práce ve třídě: Úvod

Pokračujeme-li v úloze „Naše místo – naše věc“, společně si připomeneme/představíme vybrané místo, jehož změně se budeme věnovat. Stručným shrnutím si připomeneme, co místo tvoří (zdali je tam mobiliář, zeleň, zpevněné plochy, či je to prázdný prostor mezi budovami), pro koho je místo určené a jaký má režim (je veřejně přístupné, zavírá se na noc, aj.).

Pakliže pracujeme s ilustrativní úlohou bez předchozí návaznosti na jinou, společným brainstormingem a následným hlasováním vybereme jedno místo k možné úpravě (možnosti jsou podrobněji rozepsány v metodickém komentáři). Následně společně popíšeme, co místo tvoří (zdali je tam mobiliář, zeleň, zpevněné plochy, či je to prázdný prostor mezi budovami), pro koho je místo určené a jaký má režim (je veřejně přístupné, zavírá se na noc, aj.).

Skupinová práce: Sběr námětů na změnu vybraného místa

Rozdělte se do menších skupin a v rámci skupiny si rozdělte role pro následnou práci (např. někdo zapisuje, někdo zaznačuje do jednoduchého mapového podkladu, aj.). Je-li to třeba, společně (všechny skupiny) se

vydejte na vybrané místo, ale pracujte ve vytvořených skupinách. Pozorujte, kdo a jak místo používá nebo zdali jím jen prochází. Zeptejte se místních uživatelů, proč zde tráví čas, či naopak kolemjdoucích, proč se nezastaví, co je jim tu příjemné, a co ne, co by chtěli změnit. Zamyslete se, co se vám na místě líbí, a co je vám naopak nepříjemné a jak by se to dalo změnit. Přemýšlejte, co by se dalo vytvořit, upravit nebo doplnit a proč. Zkušenost z místa zaznamenejte na papír. Můžete využít různé metody – záznam do mapového podkladu, myšlenkovou mapu, SWOT analýzu aj.

Společně vedte nad poznatky diskusi a ze svých poznatků o místě vytvořte seznam nápadů na změnu (metoda brainstorming). Stanovte kritéria (např. náročnost na realizaci, náklady na realizaci, potřeba zajištění povolení či souhlasů aj.) pro výběr minimálně jednoho a maximálně třech nápadů, které chcete prezentovat ostatním, diskutujte o nich, respektujte rozdílné názory v rámci diskuse a učiňte výběr (např. hlasováním). Kontaktujte majitele veřejných, případně i jiných (alt. sousedících) pozemků, nápady s nimi konzultujte a zjistěte jejich realizovatelnost – podmínky, za kterých by byla realizace možná. Vyřadte nápady, které nelze po konzultaci se samosprávou a vlastníky pozemků uskutečnit.

Skupinová práce: Výběr nápadu k realizaci

Rozdělte se do menších skupin (mohou zůstat i původní) a rozdělte mezi sebou následující úkoly:

- Vymyslete a rozhodněte, jak se budou ověřené nápady prezentovat (jak dlouho před hlasováním, jakou formou aj.).
- Připravte prezentaci nápadů k hlasování.
- Nastavte a sepište pravidla pro hlasování a vyhodnocování hlasů (jak bude hlasování probíhat; jak se bude dávat na vědomí; jak zajistit, že každý bude hlasovat jen jednou; bude hlasování tajné, nebo veřejné; kdo bude hlasy sčítat; kdo vyhlásí výsledky; kdo se bude hlasování účastnit).
- Uspořádejte celou akci představení nápadů a výběru hlasováním – k námětům, které byly prověřeny, že jsou možné, uspořádejte výběr hlasováním – v rámci školy/komunity.

Skupinová práce: Návrh

Rozdělte se do menších skupin (mohou zůstat i původní) a rozdělte si další úkoly podle toho, zdali rádi kreslíte, píšete texty, organizujete činnost apod.:

- Pro vybraný nápad či nápady připravte plakát nebo výtvarný návrh se svou představou zlepšení. Na plakátu ukažte, co by se změnilo, proč je to důležité a jak by změna pomohla ostatním (reflektujte přínos pro komunitu).
- Připravte rozvahu o tom, co je potřebné k realizaci vybraných nápadů - např. kdo vlastní pozemky (potřebujete souhlas), kdo je spravuje a udržuje (potřebujete souhlas), co potřebujete za materiál, kde ho seženete a kdo bude nápad realizovat (svépomocí, firma, kdo dohlíží na realizaci), kolik peněz bude změna stát a jaký je finanční zdroj aj.

Společná práce: Plánování realizace

Ověřte realizovatelnost vašeho nápadu:

- Kontaktujte opětovně samosprávu a majitele pozemků, návrh jim představte a zajistěte jejich souhlas (či nesouhlas) s realizací, zjistěte podmínky, za kterých by byla realizace možná (finanční, legislativní, správa, údržba aj.).
- Upravte návrh/návrhy na základě zpětné vazby ze setkání se samosprávou a majiteli pozemků.
- Stanovte si, jaké kroky jsou potřebné k realizaci (např. materiál, finance, kdo bude realizovat, kdo spravovat, jaké jednotlivé realizační úkoly vedou k cíli aj.), termíny realizace a zodpovědnost (jaká je vaše role v realizaci).

Společná práce: Realizace

Udělejte první krok dle vašeho plánu. Tento krok zhodnoťte v rámci společné diskuse. Nejprve si ve dvojicích zrekapitulujte celý projekt a svou roli v něm a následně v celé třídě zreflektuje svůj vlastní přínos pro celý projekt.

Můžete pak navázat dalšími kroky.

Vazba na klíčové kompetence

Název KK Složka KK Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
KK k občanství a udržitelnosti Odpovědné rozhodování a jednání KOB-ODP-000-ZV9-001	Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.	- umožňují žákovi převzít odpovědnost za uskutečnění přiměřeného úkolu (např. volbou místa, zvolením části úkolu a jeho uskutečnění aj.), který si sám zvolí nebo s nímž se vnitřně ztotožní – nezaměňují prosté vykonání zadaného úkolu či příkazu se skutečným převzetím odpovědnosti
KK k občanství a udržitelnosti Aktivní občanství, participace a přesvědčení o vlastním vlivu (zmocňování) KOB-PCP-000-ZV9-001	Účelně uplatňuje přímou činnost svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých	- umožňují žákům zažít společné plánování, uskutečnění a vyhodnocení akce, a to opakovaně, podporují je při tom vhodnými technikami vedení týmové práce
KK k podnikavosti a pracovní Nápady, příležitosti a výzvy KPP-NAP-000-ZV9-001	Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života	- podporují přetváření nápadů žáků a příležitosti v realitu, například prakticky pečujeme o místa v okolí školy, v obci - učím v krajině, pracuji při výuce s geniem loci - integruji do výuky například: otevřené diskuse, otevřené otázky, kreativní úkoly, projekty - prioritizace – vybíráme nápady, které mají největší potenciál dosáhnout cíle - zapojení zainteresovaných stran – zaručuje to, že vybrané nápady budou podporovány a mohou být úspěšně realizovány - vedu žáky k tomu, aby revidovali výběr nápadů podle potřeb a nových informací, které se objeví během procesu realizace

Metodický komentář pro učitele

Zadání je vhodné pro projektové vyučování jako dlouhodobý projekt v rámci celého pololetí / školního roku. Doporučujeme postupovat po jednotlivých etapách s přestávkou mezi hlavními bloky (návrh-hodnocení-realizace). Nabízí se propojení s českým jazykem, občanskou výchovou, výtvarnou výchovou, biologií, dějepisem i zeměpisem.

Výběr místa k realizaci, pokud nenavazuje na ilustrativní úlohu „Naše místo – naše věc“, lze stanovit brainstormingem s žáky či společnou analýzou blízkého okolí školy nebo učitelem předem stanovenou nabídkou možných míst, která již má učitel prověřená jako možná ke změně (např. školní dvůr, předprostor školy, náves, školní chodba, školní třída aj.) – žáci o výběru diskutují a např. hlasováním vyberou jedno z míst.

Cílem je podpořit zájem o veřejné pozemky spravované obcí, školou atd., nejde o vzbuzení zájmu o pozemky v soukromém vlastnictví. Místa ve veřejném prostoru jsou obvykle vlastněna a spravována obcí, krajem či státem. Přesto je při výběru místa lepší ověřit obecní vlastnictví a správu pozemků prostřednictvím webových stránek katastru nemovitostí: <https://nahlizenidokn.cuzk.gov.cz/>. V nabídce „Zobrazení mapy“ se přiblížíme na vybrané místo – přečteme si číslo parcely a následně v nabídce „Vyhledání parcely“ číslo vepíšeme. Systém zobrazí potřebnou informaci.

Žáci by měli vnímat cestu za náměty jako kreativní proces a příležitost i v případě nezdaru či nepředvídaných okolností a hledat neustále cestu, jak své vize poupravit tak, aby byly uskutečnitelné. V případě nemožnosti realizace z různých důvodů (majetkoprávních, následné správy a údržby, finančních aj.) lze uskutečnit pouze dočasnou realizaci/instalaci (např. místo nových laviček vytvořit dočasnou instalaci z provizorních laviček ze stavebních palet), virtuální či fyzický model návrhu (maketa z libovolného materiálu za použití různých výtvarných technik) nebo sousedskou slavnost k tématu a téma popularizovat – vysvětlit komunitě, jak by realizace prospěla společnosti, vytvořit video, které by komunitě vysvětlovalo potřebu změny s cílem získat podporu záměru, aj.

Je možné, že se setkáte s odmítnutím na straně vlastníků či samosprávy, možná i vlastní školy. Na to je potřeba žáky předem připravit, je to skutečnost, se kterou je možné se setkat, nicméně ta nemá nic společného s kvalitou jejich iniciativy. Pohybujete se ve veřejném prostoru a jiný názor k tomu patří, stejně jako nutnost hájit různé zájmy. Je potřeba však konání samosprávy či vlastníků aj. zdůvodnit. Pokud si nejste jisti, je možné žákům předem připravit situaci a úřad na žákovskou intervenci připravit, aby byl ochoten je přijmout.

Optimální je nehledat nejideálnější návrh, ale také nejreálnější z více kritérií – cena, proveditelnost, hledat i skromná a nenápadná řešení atd. Návrhy, které postoupí k realizaci či např. ke ztvárnění modelu, doporučujeme podpořit v závěru dvěma a více proveditelných nápadů, aby nebyli všichni nuceni spolupracovat na řešení, se kterým se neztotožňují. Mohou tedy vzniknout i dva týmy.

Může se stát, že žáci se neztotožní s výběrem místa ani s jeho úpravou, ale mohou si pro sebe zvolit kupříkladu dílčí části úkolů, kterých se zhostí – např. analýza místa, koordinace práce, vypracování prezentace aj. Je důležité, aby pochopili, že i ztotožnění se s částí úkolu a převzetí odpovědnosti za jeho realizaci přispívá k úspěchu celého projektu.

Popis ověřování

Učitel sleduje:

1. zdali na začátku práce žáci hodnotí stav místa a rozpoznají příležitost ke změně vybraného místa ve svém okolí,
2. zdali žáci při diskusi v počátečních fázích nechávají volně plynout nápady a vzájemně je mezi sebou sdílí,
3. zdali žáci využívají vhodné metody k zaznamenání informací a myšlenek, nápadů na změnu – např. brainstorming, myšlenková mapa, práce s mapovým podkladem aj.,
4. zdali žáci dokáží navrhnout kritéria hodnocení nápadů a následně je třídit na základě stanoveného,
5. zdali žáci demokraticky rozhodnou o nápadech s potenciálem realizace,
6. zdali žáci formulují své vize ostatním a odůvodní je,
7. zdali žáci na základě nových skutečností svou vizi přehodnotí či upraví,
8. zdali žáci skutečně převzali odpovědnost za uskutečnění, reflektují, jak převzetí odpovědnosti zvládli, co se při tom naučili, vyhodnotili své zkušenosti s uplatněním vlivu na dění ve svém okolí.

Na závěr žáci nejprve ve dvojicích popisují průběh projektu a své zapojení do něj. Následně společně v plénu celé třídy reflektují a seznamují ostatní se svým přínosem projektu v rámci zastávaných rolí. Vybědněte k promluvě všechny žáky, ale nechte mluvit ty, kteří sami chtějí. Na závěr položte otázku „Co jste si během projektu uvědomili a co jste se naučili?“ a nechte na ni odpovědět postupně všechny žáky ve třídě, kteří chtějí. Dbejte na bezpečí ve třídě (připomeňte pravidla třídy), nenutěte mluvit jednotlivce, kteří nevědí nebo nechť odpovídat, zmiňte, že na odpovědi spolužáků se nebude reagovat.

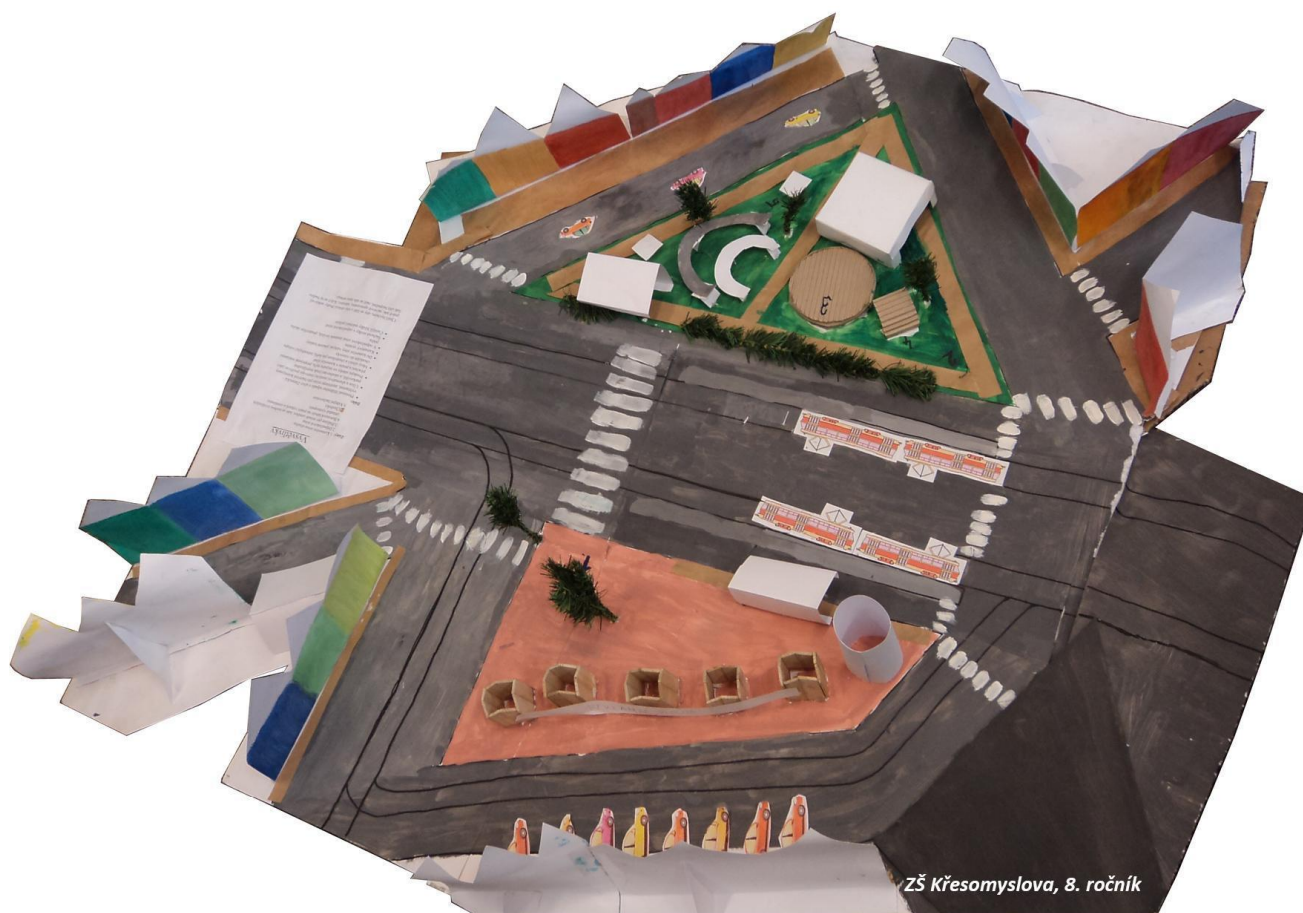
Ukázka řešení

Ukázka realizace žáků 2. stupně FZŠ Tábořská (Praha) – doplnění vyhlídky o lavičky.

Ukázka plakátů žáků 4. ročníku navrhované změny vybraného prostoru, FZŠ Táborská (Praha). Plakáty byly určeny k prezentaci veřejnosti a samosprávě jako příspěvek do veřejné diskuse.

Ukázka modelu žáků 8. ročníku navrhované změny vybraného prostoru, FZŠ Táborská (Praha). Model byl určen k prezentaci veřejnosti a samosprávě jako příspěvek do veřejné diskuse.

Zdroje

STARÁ, Kristýna; VESELÝ, Martin; KYSELOVÁ, Terézia; URBAN, Ján; DOLEŽALOVÁ, Michaela et al. *Zapojování dětí a mladých lidí do tvorby sídel*. Online. Praha: Česká rada dětí a mládeže, Nadácia pre deti Slovenska, 2021. Dostupné z: https://www.architektiveskole.cz/detail_metodiky/118. [cit. 2025-04-20].

Hurá do akce! Online. Praha, 2024. Dostupné z: <https://eduscape.online/units/view/hura-do-akce/12-15>. [cit. 2025-04-20].